NORAKSTS
Lieta Nr.A420628110
A00335-12/19

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2012.gada 2.februārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese A.Kovaļevska,

piedaloties pieteicējas *A.Ž.* pārstāvim *E.C.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei *T.A.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *A.Ž.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2010.gada 29.marta lēmuma Nr.09-5/NA/4061 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2009.gada 3.augustā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk arī – VSAA vai Iestāde) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļā reģistrēts *A.Ž.* iesniegums Nr.72172 slimības pabalsta piešķiršanai, kam pievienota 2009.gada 10.jūlija darbnespējas lapa Nr.213. Izskatot 2009.gada 3.augusta iesniegumu Nr.72172, 2009.gada 3.augustā VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas inspektore pieņēma lēmumu Nr.53676 piešķirt pieteicējai slimības pabalstu Ls 308,06 apmērā no 2009.gada 11.jūlija līdz 2009.gada 31.jūlijam.

Pamatojoties uz 2009.gada 31.jūlija darbnespējas lapu Nr.227 (lapas Nr.B-213 turpinājums), 2009.gada 1.septembrī VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas inspektore pieņēma lēmumu Nr.59674 piešķirt pieteicējai slimības pabalstu Ls 454,74 apmērā no 2009.gada 1.augusta līdz 2009.gada 31.augustam.

[2] VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas Pabalstu daļas vadītājas 2009.gada 27.decembra aktā Nr.69260 norādīts, ka VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļa konstatējusi pieteicējai slimības pabalsta pārmaksu Ls 860,83 apmērā par laika periodu no 2009.gada 17.jūlija līdz 2009.gada 31.augustam.

Pārmaksa konstatēta, pamatojoties uz Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes 2009.gada 10.novembra lēmumu Nr.4.3-1/7712/8992 par darbnespējas lapu izsniegšanas pamatotību, kurā darbnespējas periods no 2009.gada 17.jūlija līdz 2009.gada 31.augustam ir vērtēts kā nepamatots un anulējams, un iepriekš minētajiem lēmumiem par slimības pabalsta piešķiršanu.

[3] VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas Pabalstu daļas vadītāja 2010.gada 10.februārī pieņēma lēmumu Nr.8028 (turpmāk – arī Sākotnējais lēmums), ar kuru pieteicējai konstatēta slimības pabalsta pārmaksa par periodu no 2009.gada 17.jūlija līdz 2009.gada 31.augustam Ls 860,83 apmērā, nolemts anulēt valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas no slimības pabalsta, kā arī pieprasīt atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu Ls 860,83 apmērā līdz 2010.gada 10.aprīlim. Minētais lēmums pieņemts, ņemot vērā Veselības inspekcijas sniegto informāciju un pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 2.apakšpunktu.

[4] Nepiekrītot Sākotnējam lēmumam, pieteicēja to apstrīdēja. VSAA direktore 2010.gada 29.martā pieņēma lēmumu Nr.09-5/NA/4061 (turpmāk ─ Lēmums), kurā nolemts atstāt negrozītu apstrīdēto lēmumu, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 1.panta 2.punktu un 12.pantu.

Lēmums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[4.1] Tā kā saskaņā ar Veselības inspekcijas sniegto informāciju pieteicējai izsniegtās darbnespējas lapas par darba nespējas periodu no 2009.gada 17.jūlija līdz 2009.gada 31.augustam ir izsniegtas nepamatoti un tāpēc anulējamas, tad nav dokumenta, kas apliecinātu pieteicējas pārejošu darba nespēju minētajā laika periodā. Līdz ar to slimības pabalsta summa Ls 860,83 apmērā ir izmaksāta nepamatoti un tāpēc atmaksājama valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta kontā.

[4.2] Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 17.panta desmitās daļas 9.punktu no slimības pabalsta tiek ieturēts iedzīvotāju ienākuma nodoklis un iemaksāts budžetā. Tāpēc pārmaksātā slimības pabalsta summa Ls 860,83 apmērā aprēķināta, ņemot vērā no slimības pabalsta ieturēto un budžetā ieskaitīto ienākumu nodokļa summu.

[5] 2010.gada 29.aprīlī Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā saņemts pieteicējas pieteikums, kurā lūgts atcelt Lēmumu.

Pieteikums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[5.1] Sākotnējais lēmums pieņemts, balstoties uz Veselības inspekcijas sastādīto administratīvā pārkāpuma protokolu FE 001362 un 2009.gada 10.novembra atzinumu. Šie dokumenti sastādīti par ģimenes ārstes pieļautiem pārkāpumiem, no tiem nevar izsecināt, ka pieteicējai kādā konkrētā laika posmā nebija faktiska darbnespēja.

[5.2] Nav ievērots 2001.gada 3.aprīļa Ministru kabineta noteikumu Nr.152 „Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība" 12.punkts, kurā nostiprināta kārtība darbnespējas lapu anulēšanai. Ārstniecības iestādes vadītājam rīkojums par darbnespējas lapas anulēšanu bija gan jāpieņem, gan jānosūta pieteicējai vēl 2009.gadā. Pieteicēja šādu rīkojumu nav saņēmusi, līdz ar to nav varējusi izmantot tiesības to apstrīdēt. Tikai anulēta darbnespējas lapa var būt par pamatu pieņemt lēmumu par nepareizi izmaksātu slimības pabalstu.

[5.3] Sākotnējā lēmumā norādīts, ka pieteicējai izmaksāta summa Ls 973,11 apmērā, kaut gan no bankas konta izdrukas redzams, ka saņemti Ls 762,80.

[6] 2010.gada 9.jūnijā Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā saņemts VSAA paskaidrojums par pieteikumu, kurā atbildētājs pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt. Paskaidrojumā norādīts, ka pieteikums balstīts uz pieteicējas jau iepriekš paustiem argumentiem, uz kuriem VSAA jau ir sniegusi atbildes gan Sākotnējā lēmumā, gan Lēmumā.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem apsvērumiem. Pieteicējas pārstāvis uzsvēra, ka pieteicēja nav saņēmusi informāciju, ka attiecīgās darbnespējas lapas būtu anulētas.

Iestādes pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un paskaidrojumos minētajiem apsvērumiem. Iestādes pārstāve tiesas sēdē atzina, ka Iestāde nav noskaidrojusi to, vai darbnespējas lapas ir anulētas. Iestādes pārstāve uzsvēra, ka Augstākās tiesas Senāts ir atzinis, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir tiesīga izmantot Veselības inspekcijas atzinumu kā vienu no pierādījumiem lietā par pabalsta izmaksas pārtraukšanu.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējusi pierādījumus to kopsakarībā, atzīst, ka pieteikumu ir jāapmierina.

[7] Ar Sākotnējo lēmumu pieteicējai konstatēta slimības pabalsta pārmaksa par periodu no 2009.gada 17.jūlija līdz 2009.gada 31.augustam Ls 860,83 apmērā, nolemts anulēt valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas no slimības pabalsta, kā arī pieprasīt atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu Ls 860,83 apmērā līdz 2010.gada 10.aprīlim. Ar Lēmumu Sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka Lēmums ir pieteicējai nelabvēlīgs administratīvais akts.

[8] Administratīvā procesa likuma 11.pantā ir skaidrots likuma atrunas princips, norādot, ka atbilstoši šim principam privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu iestāde var izdot uz Satversmes, likuma, kā arī uz starptautisko tiesību normu pamata. Ar likuma atrunas principu cieši ir saistītas arī pamatojuma princips, kas prasa, lai administratīvajā aktā būtu norādīts tā pamatojums, tostarp, arī tiesību normas, kuras pilnvaro iestādi šāda satura administratīvo aktu izdot. Tātad, lai iestāde būtu tiesīga izdot nelabvēlīgu administratīvu aktu, ir jāpastāv tiesību normām, kas tieši iestādi uz to pilnvaro, turklāt attiecīgajām normām ir jābūt norādītām arī pašā administratīvajā aktā.

[8.1] Tiesa konstatē, ka Sākotnējā lēmumā norādīts, ka tas pieņemts, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 2.apakšpunktu. Savukārt Lēmumā norādīts, ka tas pieņemts, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 1.panta 2.punktu un 12.pantu un Administratīvā procesa likuma 81.panta otrās daļas 1.punktu un piekto daļu.

[8.2] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 1.panta 2.punktā ir skaidrots, ka apdrošināšanas iemaksu alga ir ienākumi, no kuriem saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu" izdarītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas. Savukārt šī likuma 12.pantā ir noteikts, ka slimības pabalsta piešķiršanas pamats ir Ministru kabineta noteiktajā kārtībā izsniegta darba nespējas lapa, darba devēja apstiprinājums par darba ņēmēja neierašanos darbā darba nespējas periodā vai pašnodarbinātā apstiprinājums par nespēju strādāt. Šā likuma 15.panta pirmajā daļā noteiktajā gadījumā — tikai darba nespējas lapa.

Administratīvā procesa likuma 81.pants regulē augstākas iestādes darbības, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu. Šī panta otrās daļas 1.punkts paredz, ka augstāka iestāde ar savu lēmumu var atstāt administratīvo aktu negrozītu. Savukārt šī panta piektajā daļā ir noteikts, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka neviena no Lēmumā minētajām normām nepilnvaro Iestādi pieņemt privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu par valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksu anulēšanu un pienākuma uzlikšanu atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu.

[8.3] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pants noteic, kādos gadījumos var izdarīt ieturējumus no maternitātes, paternitātes, vecāku, slimības un apbedīšanas pabalstiem. Šī panta pirmā daļa noteic:

„Ieturējumus no maternitātes, paternitātes, vecāku un slimības pabalstiem var izdarīt:

1) pamatojoties uz tiesas nolēmumiem un citu institūciju (amatpersonu) lēmumiem, kurus saskaņā ar likumu izpilda tiesas nolēmumu izpildīšanai noteiktajā kārtībā;

2) pamatojoties uz valsts institūciju (amatpersonu) lēmumiem, kuri izpildāmi bezstrīda kārtībā;

3) pamatojoties uz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļas amatpersonas lēmumu, lai piedzītu tās pabalstu summas, kas pabalsta saņēmējam pārmaksātas viņa vainas dēļ, ja viņš iesniedzis dokumentus ar apzināti nepatiesām ziņām, sniedzis nepatiesu vai nepilnīgu informāciju vai nav paziņojis par pārmaiņām, kuras ietekmē tiesības uz pabalstu, tā apmēru un izmaksas noteikumus. Šajā gadījumā katru mēnesi ieturami ne vairāk kā 10 procenti no izmaksājamā pabalsta."

Tātad šī norma faktiski paredz divpakāpju sistēmu. Pirmajā pakāpē kāda institūcija pieņem lēmumu, nosakot, ka privātpersonai ir pienākums samaksāt kādam noteiktu naudas summu. Otrajā pakāpē tiek pieņemts lēmums par ieturējumu izdarīšanu no attiecīgajiem pabalstiem, ja persona nav labprātīgi samaksājusi ar pirmo lēmumu noteikto summu. Līdz ar to secināms, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pants dod pilnvarojumu iestādei pieņemt tieši otro lēmumu, proti, lēmumu par ieturējumu izdarīšanu no attiecīgajiem pabalstiem.

[8.4] Tiesa jau konstatēja, ka Sākotnējā lēmumā ir atsauce uz šī panta pirmās daļas 2.punktu. Pirmkārt, tiesa norāda, ka ar Lēmumu nav nolemts izdarīt ieturējumus no pieteicējai izmaksājamiem pabalstiem. Tiesa jau norādīja, ka tiesas ieskatā likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta mērķis ir dot pilnvarojumu iestādei pieņemt lēmumu par ieturējumu izdarīšanu no attiecīgajiem pabalstiem. Līdz ar to šīs normas mērķis nav regulēt to, kādos gadījumos un kādas institūcijas var pieņemt lēmumus, kuru izpildei ir nepieciešams veikt ieturējumus no minētajiem pabalstiem. Ņemot vērā minēto, tiesas ieskatā likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 2.punkts nesatur pilnvarojumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pieņemt lēmumus par valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksu anulēšanu un pienākuma uzlikšanu privātpersonai atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu.

Otrkārt, pat tad, ja pieņemtu, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta mērķis ir ne tikai noteikt to, kādos gadījumos var izdarīt ieturējumus no maternitātes, paternitātes, vecāku, slimības un apbedīšanas pabalstiem, bet arī pilnvarot iestāde pieņemt nelabvēlīgus lēmumus, kas uzliek šīm privātpersonām pienākumu samaksāt valstij kādu naudas summu, tiesas ieskatā šī panta pirmās daļas otrais punkts nevar tikt uzskatīts par likumu, kas atbilst likuma atrunas principa prasībām. Normai, kas pilnvaro iestādi pieņemt nelabvēlīgu administratīvo aktu, ir jābūt pietiekami skaidrai, lai privātpersona varētu paredzēt, kādos apstākļos tā var tikt piemērota. Taču likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 2.punkts satur tikai vispārīgu norādi par valsts institūciju lēmumiem, kuri izpildāmi bezstrīda kārtībā. Šajā normā nav norādīta ne konkrēta iestāde, ne arī ir dotas kādas vadlīnijas par to, kādos gadījumos un kāda satura lēmumi varētu tikt pieņemti. Ņemot vērā minēto, tiesa uzskata, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 2.punkts nevar tikt uzskatīts par pilnvarojumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pieņemt lēmumus par valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksu anulēšanu un pienākuma uzlikšanu privātpersonai atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu.

[8.4] Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra administratīvajā aktā nav norādījusi tiesības normas, kuras pilnvaro aģentūru pieņemt lēmumu par valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksu anulēšanu un pienākuma uzlikšanu privātpersonai atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu. Tādējādi Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir pieļāvusi pamatojuma principa pārkāpumu.

Tiesas ieskatā tas ir būtisks procesuāls pārkāpums, jo tas neļauj privātpersonai pilnībā izprast to, kāpēc konkrēta satura lēmums ir pieņemts, kā arī neļauj privātpersonai pilnvērtīgi izvērtēt to, vai ir nepieciešams šādu lēmumu pārsūdzēt. Turklāt, ja iestāde nav iekļāvusi administratīvajā aktā atsauci uz atbilstošu tiesību normu, tad pastāv iespēja, ka administratīvajam aktam varēja būt cits saturs, ja iestāde šādu pamatojuma principa pārkāpumu nebūtu pieļāvusi. Iestāde rūpīgi izvērtējot tiesību normas, varēja nonākt vai nu pie secinājuma, ka tiesību normas tai vispār neparedz tiesības izdot šāda satura administratīvos aktus, vai arī pie secinājuma, ka tiesību normas to paredz tikai noteiktos gadījumos un, ka konkrētā situācija neatbilst tiesību normā noteiktajam. Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka šajā gadījumā ir pieļauts būtisks procesuāls pārkāpums.

[9] Vienlaikus tiesa konstatē, ka Lēmumā ir ietverts Sākotnējā lēmuma satura izklāsts un norādīts, ka Sākotnējais Lēmums pieņemts, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un

slimības apdrošināšanu" 34.panta trešo daļu. Taču likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.pantam nemaz nav trešās daļas. Tomēr tas rada jautājumu, vai iestāde gan Sākotnējā lēmumā, gan Lēmumā nav pieļāvusi pārrakstīšanās kļūdu un faktiski gribējusi norādīt, ka šie lēmumi pieņemti, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 3.punktu, kurā ir tieši minēta Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra.

[9.1] Tiesa jau norādīja, ka tiesas ieskatā likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta mērķis ir dot pilnvarojumu iestādei pieņemt lēmumu par ieturējumu izdarīšanu no attiecīgajiem pabalstiem, nevis noteikt to, kādos gadījumos institūcijas ir tiesīgas pieņemt lēmumus par pienākuma uzlikšanu privātpersonai samaksāt kādam noteiktu naudas summu. Līdz ar to tiesas ieskatā arī likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 3.punkts nesatur pilnvarojumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pieņemt lēmumus, ar kuriem privātpersonai tiek uzlikts par pienākumu atmaksāt pārmaksātās pabalstu summas. Tādējādi arī tad, ja atzītu, ka iestāde ir pieļāvusi pārrakstīšanās kļūdu, būtu jāsecina, ka ir pieļauts pamatojuma principa pārkāpums un šis pārkāpums ir būtisks.

[9.2] Turklāt pat tad, ja pieņemtu, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 3.punkts satur pilnvarojumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pieņemt lēmumus par valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksu anulēšanu un pienākuma uzlikšanu privātpersonai atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu, būtu jāatzīst, ka ir pieļauti būtiski procesuāli pārkāpumi.

[9.2.1] Šajā normā ir runa par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļas amatpersonas lēmumu, ar kuru piedzen tās pabalsta summas, kas pabalsta saņēmējam pārmaksātas viņa vainas dēļ, ja viņš iesniedzis dokumentus ar apzināti nepatiesām ziņām, sniedzis nepatiesu vai nepilnīgu informāciju vai nav paziņojis par pārmaiņām, kuras ietekmē tiesības uz pabalstu, tā apmēru un izmaksas noteikumus. Taču tiesas ieskatā iestāde ir pieļāvusi pārkāpumus šīs normas piemērošanā divu iemeslu dēļ.

[9.2.2] Pirmkārt, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir uzskatījusi, ka pieteicējai ir pārmaksāts slimības pabalsts tāpēc, ka Likuma 12.pantā ir noteikts, ka slimības pabalsta piešķiršanas pamats ir Ministru kabineta noteiktajā kārtībā izsniegta darba nespējas lapa, un Veselības inspekcijas atzinumā secināts, ka pieteicējai izsniedzamās darbnespējas lapas par noteiktu periodu anulējamas. Taču Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nav noskaidrojusi, vai šīs darbnespējas lapas tiešām tika anulētas. Laikā, kad tika sastādīts Veselības inspekcijas atzinums, pieņemts Sākotnējais lēmums un Lēmums, Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumu Nr.152 „Darbnespējas lapu izsniegšanas kārtība" 12.2.apakšpunkts paredzēja, ka darbnespējas lapu var anulēt, izdarot par to atzīmi darbnespējas lapu reģistrācijas žurnālā tās ārstniecības iestādes vadītājs, kurā izsniegta darbnespējas lapa. Saņemot Veselības inspekcijas atzinumu par darbnespējas lapas nepamatotu izsniegšanu, minētās ārstniecības iestādes vadītājs mēneša laikā vai nu izdod rīkojumu par attiecīgās darbnespējas lapas anulēšanu, vai arī pieņem lēmumu par atteikumu anulēt attiecīgo darbnespējas lapu. Tātad tiesību normas tieši noteica, ka ārstniecības iestādes vadītājs var arī atteikties anulēt darbnespējas lapas. Turklāt, ja ārstniecības iestādes vadītājs nolemtu anulēt darbnespējas lapas, tad šāds lēmums būtu administratīvs akts, ko pieteicējai būtu tiesības pārsūdzēt, prasot tiesai izvērtēt, vai pie konstatētajiem apstākļiem ir pamatota darbnespējas lapu anulēšana. Ņemot vērā minēto, tiesa uzskata, ka atbilstoši tajā laikā spēkā esošajam regulējumam nebija pieļaujams uzskatīt, ka slimības pabalsts ir pārmaksāts tikai uz Veselības inspekcijas atzinuma pamata, kamēr darbnespējas lapas nav anulētas.

Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka pieteicējai nav paziņots, ka darbnespējas lapas būtu anulētas. Iestādes pārstāve tiesas sēdē atzina, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nav noskaidrojusi, vai pieteicējai darbnespējas lapas uz Veselības inspekcijas atzinuma pamata ir anulētas. Tiesa uzskata, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra tādējādi ir pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas principu un procesuālā taisnīguma principu.

Objektīvās izmeklēšanas princips kā viens no administratīvā procesa procesuālajiem pamatprincipiem piemērojams ne tikai administratīvajā procesā tiesā, bet arī administratīvajā procesā iestādē. Atbilstoši tam iestādei ir pienākums objektīvi noskaidrot visus būtiskos lietas apstākļus *(Objektīvās izmeklēšanas princips - interpretācija un piemērošana. http://www.at.gov.lv/lv/info/summary/2005/).* Tiesas ieskatā iestādes pienākums noskaidrot visus būtiskos lietas apstākļus izriet arī no procesuālā taisnīguma principa. Šis princips prasa, lai iestāde rūpīgi izvērtētu, kāda informācija ir nepieciešama lēmuma pieņemšanai, savāktu visu nepieciešamo informāciju un rūpīgi arī izvērtētu iegūto informāciju. It īpaši šis pienākums attiecas uz gadījumiem, kad iestāde plāno pieņemt privātpersonai nelabvēlīgu lēmumu. Šajā gadījumā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nav ieguvusi visu nepieciešamo informāciju. Šis pārkāpums varēja ietekmēt administratīvā akta saturu, jo pastāv iespēja, ka šāda satura administratīvais akts nebūtu pieņemts, ja visa nepieciešamā informācija būtu iegūta. Līdz ar to pieļautais pārkāpums ir atzīstams par būtisku.

[9.2.3] Otrkārt, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nav arī vērtējusi, vai pieteicējas gadījumā ir konstatējams, ka pabalsts tika pārmaksāts pieteicējas vainas dēļ. Lēmumā vienkārši ir norādīts, ka Veselības inspekcija ir norādījusi, ka pieteicējai izsniegtās darbnespējas lapas ir anulējamas. Taču tur nav analizēts, vai pieteicēja ir vainojama tajā, ka šīs lapas būtu anulējamas. Tiesas ieskatā to nevar konstatēt arī no Veselības inspekcijas atzinuma. Tajā ir detalizēti aprakstītas pieteicējas sūdzības ārstam par viņas veselību un ārstu konstatētais. Veselības inspekcijas atzinumā ir norādīts, ka ārste ir pieļāvusi pārkāpumus, taču tur nav nekādas norādes, kas ļautu konstatēt to, ka nepamatotā darbnespējas lapu izsniegšanā tiktu vainota arī pieteicēja. Turklāt tiesas ieskatā ir jāņem vērā, ka no Veselības inspekcijas atzinuma izriet, ka pieteicējai tiešām bija problēmas ar veselību, pieteicējai gan pirms attiecīgā posma, gan pēc tam bija pamatoti izsniegtas darbnespējas lapas un pieteicēja pat tika stacionēta. Pie šādiem apstākļiem nav iespējams pateikt, ka pieteicējai vajadzēja apzināties, ka viņas veselības problēmas ir tādas, kuru dēļ nav pamata izsniegt darbnespējas lapu. Ņemot vērā minēto, secināms, ka Lēmumā nav ietverts pamatojums tam, kāpēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir uzskatījusi, ka pabalsts tika pārmaksāts pieteicējas vainas dēļ. Tiesas ieskatā tas ir būtisks procesuāls pārkāpums, jo ir iespējams, ka Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, veicot izvērtējumu, nonāktu pie secinājuma, ka pieteicējas vaina nav konstatējama un līdz ar to nepieņemtu pieteicējai nelabvēlīgu administratīvo aktu.

Turklāt ir jāņem vērā, ka pieteicējai slimības pabalsts tika piešķirts ar administratīviem aktiem. Izdodot Lēmumu, šie administratīvie akti faktiski tika atcelti. Administratīvā procesa likuma 85.pants un 86.pants paredz iestādei tiesības atcelt neapstrīdamus administratīvus aktus. Taču tikai Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4.punkts paredz to, ka administratīvā akta atcelšanas gadījumā iestādei ir tiesības atprasīt no privātpersonas saņemtās naudas summas. Atbilstoši šai normai adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja adresāts attiecīgā administratīvā akta izdošanu panācis ar apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu, kukuļošanu, spaidiem, draudiem vai citām prettiesiskām darbībām. Tātad arī atbilstoši Administratīvā procesa likumā ietvertajam regulējumam, izmaksāto pabalstu atprasīšana ir pieļaujama tikai tad, ja persona pati ir vainojama prettiesiska administratīvā akta izdošanā. Pārējos gadījumos tiesiskās paļāvības princips nepieļauj atprasīt no personas jau saņemtās izmaksas, tās var tikai pārtraukt no administratīvā akta atcelšanas dienas.

[9.3] Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka, pat tad, ja pieņemtu, ka likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 34.panta pirmās daļas 3.punkts satur pilnvarojumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai pieņemt lēmumus par valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksu anulēšanu un pienākuma uzlikšanu privātpersonai atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu, būtu jāatzīst, ka ir pieļauts objektīvās izmeklēšanas, procesuālā taisnīguma un pamatojuma principa pārkāpumi. Turklāt šie pārkāpumi būtu atzīstami par būtiskiem.

[10] Tā kā tiesa secināja, ka valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra ir pieļāvusi

būtiskus procesuālus pārkāpumus, Lēmumu ir jāatzīst par prettiesisku un ir jāatceļ.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251., 253. un 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt *A.Ž.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2010.gada 29.marta lēmuma Nr.09-5/NA/4061 atcelšanu.

Atcelt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2010.gada 29.marta lēmumu Nr.09-5/NA/4061 no tā pieņemšanas dienas.

Piedzīt no atbildētājas – Latvijas Republikas – par labu *A.Ž.* samaksāto valsts nodevu divdesmit latu apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese (paraksts) A.Kovaļevska

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas
tiesnese_____A.Kovaļevska
Rīgā 2012.gada 2.februārī